

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

Рудь Т. А., студентка

Науковий керівник: Шматковська Т. О., к. е. н., доцент

Східноєвропейський національний університет

імені Лесі Українки (м. Луцьк)

З розвитком конкуренції на ринку та зниженням норми прибутку перспективи розвитку підприємства значною мірою залежать від поведінки витрат та управління ними. Вміння виважено і раціонально керувати витратами в періоди погіршення кон'юнктури ринку підвищує шанси на виживання. Також за сприятливих економічних умов важливою стає задача оптимального розподілу ресурсів між поточною та інвестиційною діяльністю. Це можливо зробити, якщо на підприємстві діє ефективна система стратегічного управління витратами.

Проблеми стратегічного управління вивчають багато вітчизняних науковців, серед яких: Г. Кіндрацька, В. Герасимчук, І. Цигилик, І. Немцов, А. Міщенко, Т. Ткаченко, Б. Мізюк, В. Василенко тощо [1; 2]. Що стосується питань управлінського обліку, то вони набули висвітлення в працях Н. Чумаченка, Ф. Бутинця, І. Бланка, Є. Мних, Л. Нападовської та ін.

Стратегічне управління витратами – це процес збору інформації щодо витрат підприємства, їх аналіз, оцінка, контроль відхилень з виявленням причин таких відхилень, що в подальшому стають основою для стратегічного планування витрат підприємства на наступні періоди із врахуванням перманентно змінних умов зовнішнього середовища.

Важливо, що ланцюг стратегічного управління витратами повинен охоплювати такі етапи:

- 1) облік і аналіз витрат підприємства;
- 2) формування планових показників рівнів витрат на наступний період;
- 3) оптимізація та контроль процесу формування витрат;
- 4) виявлення відхилень фактичних показників витрат від планових з виявленням причин відхилень;
- 5) пошук та кількісна оцінка резервів зменшення витрат суб'єкта господарювання;
- 6) врахування виявлених відхилень та резервів при формування стратегії витрат підприємства;

7) контроль виконання та корегування розроблених планів відносно умов зовнішнього середовища [3, с. 146].

Дж. Шанк і В. Говіндараджан вважають, що поява стратегічного управління витратами є результатом злиття трьох напрямків стратегічного менеджменту [4, с. 862]:

- аналіз ланцюжка створення цінності – взаємопов'язаний набір видів діяльності (функцій бізнесу) компанії, які додають корисності продукту, внаслідок чого підвищується його цінність для клієнта;

- стратегічне позиціонування, яке впливає на процеси управління витратами підприємства залежно від його стратегічного вибору в створенні конкурентних переваг;

- аналіз і управління чинниками, що визначають витрати.

Залежно від стратегічного позиціонування підприємства, будуть відрізнятися підходи до управління витратами. Оскільки стратегічні рішення приймаються на тривалий період, тому підприємству слід оцінити всі можливі загрози та перспективи зовнішніх фінансових чинників щоб не суперечити головній стратегії підприємства.

Таким чином, конкретна стратегія потребує відповідного використання тих чи інших прийомів управлінського обліку, а це, своєю чергою, вимагає розуміння напрацьованих у стратегічному менеджменті видів стратегій. Зрозуміло, що компанії використовують ті чи інші прийоми управлінського обліку залежно від того, яку стратегічну позицію вони займають. Нами проілюстровано потенційні відмінності з позиції управління витратами, які залежать від стратегічного спрямування діяльності підприємства (табл. 1) [4, с. 863].

Таблиця 1 – Залежність між стратегіями діяльності підприємства та прийомами стратегічного управлінського обліку

Прийоми стратегічного управлінського обліку	Стратегії	
	диференціація продукції	лідерство щодо витрат
Значення нормативних витрат для оцінки показників функціонування центрів витрат	не дуже важливо	дуже важливо
Важливість складання гнучких бюджетів для управління витратами у виробничому обліку	від середньої до низької	від високої до дуже високої
Важливість досягнення бюджетних показників	від середньої до низької	від високої до дуже високої
Важливість аналізу маркетингових витрат	критична з точки зору успіху компанії на ринку	не важливо
Важливість собівартості продукції для прийняття рішень з ціноутворення	низька	Висока
Важливість аналізу витрат конкурентів	низька	висока

Вважаємо, що стратегічно обґрунтований облік витрат надає змогу управляти діяльністю підприємства, досягати зниження витрат і збільшення нагромаджень шляхом формування даних про фактичні витрати, що відповідають критеріям точності, повноти та своєчасності. Однак розгляд витрат, винятково як об'єкта обліку, що відбувається в практиці господарювання українських промислових підприємств, спричиняє виникнення істотних вад у системі управління і свідчить про ігнорування вимог ринкових умов та недалекоглядність керівництва. Усунення цієї стратегічної помилки надасть змогу сформулювати концепцію управління витратами з позиції оптимізації їх рівня, що, своєю чергою, відкриє можливість використання резервів підвищення рентабельності виробництва та конкурентоспроможності продукції.

Література

1. Шматковська Т. О. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку / Т. О. Шматковська, О. В. Мачулка // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. ISSN 2409-9260 – 2016. – № 4 (236). – Мови: укр., рос., англ. – С. 242 – 253. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_4_\(236\)_2016.pdf](http://n-visnik.oneu.edu.ua/files/archive/nv_4_(236)_2016.pdf)
2. Шматковська Т. О. До проблематики впровадження стратегічного управлінського обліку на підприємстві / Т. О. Шматковська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2016. – № 5 (237). – Мови: укр., рос., англ. – С. 202 – 213.
3. Яценко О. І. Стратегічний підхід в управлінні витратами підприємства / О. І. Яценко, О. В. Майданська // Науковий вісник – 18.2. - 2008. – С. 145 – 149.
4. Друри К. Управленческий и производственный учёт : пер. с англ.; учебник / К. Друри. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.